

संपादकीय....

अर्थसंकल्पातील ‘मिशन कडधान्य’

अथेसकल्पातील ‘मिशन कडधाव्य’

अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांनी मांडलेल्या अर्थसंकल्पाची सुरुवातच शेती हे विकासाचे पहिले इंजिन आहे, या वाक्याने केल्यामुळे कृषी क्षेत्रासाठी मोठ्या योजना मांडल्या जातील, अशी अपेक्षा निर्माण झाली. मोठ्या घोषणा झाल्या नसल्या, तरी कृषी अर्थव्यवस्थेशी निगडित काही वेगळे कार्यक्रम निश्चित जाहीर झाले आहेत. सहा वर्षाच्या कालावधीसाठी कडथान्य मिशन आणि पंचवार्षिक स्वरूपाचे कपास अभियान, या दोन कार्यक्रमांची घोषणा करण्यात आली, हे निश्चितच स्वागतार्ह आहे.

कडधान्य कार्यक्रमांतर्गत सहा वर्षात यापैकी तूर, मूग आणि मसूर या तीन डाळींचे देशांतर्गत उत्पादन वाढवून त्यात आत्मनिर्भर होणे, असे लक्ष्य ठेवण्यात आले आहे. अर्थात, कडधान्यांच्या बाबतीत असे काही होणे अपेक्षितच होते. कारण, मागील वर्षभर तरी तूर, उडीद, मसूर, मूग आणि चणा या पाच कडधान्यांच्या किमती विक्रीमी पातळीवर पोहोचल्याने केंद्र सरकार अनेकदा टीकेचे धनी झाले होते. जगात क्रमांक एकचा कडधान्य उत्पादक आणि उपभोक्ता असलेला भारत पाच-सहा वर्षांनंतर परत एकदा क्रमांक

एकचा आयातदार झाला होता. वार्षिक २७० लाख टन खप असणार्या देशाचे कडधान्य उत्पादन २३५ लाख टनांच्या आसपास घसरले होते. त्यामुळे २०१६ नंतर प्रथमच देशावर ५० लाख टनांपेक्षा जास्त कडधान्य आयात करण्याची नामुष्की आली होती. यात उडीद, तूर आणि मस्रूर चढव्या किमतीने आयात करावे लागल्यामुळे यावर्षी आयात बिल सुमारे ३०,००० कोटी रुपयांवर जाणार आहे. म्हणजेच, एवढ्या मोठ्या प्रमाणात परकीय चलन देशाला गमवावे लागणार आहे. ही परिस्थिती सुधारण्यासाठी कडधान्य आत्मनिर्भरतेला प्राथमिकता देण्यात आली आहे, हे सांगायला अर्थतज्ज्ञाची आवश्यकता नाही.

थोडे इतिहासात डोकावले तर लक्षात येईल की, कडधान्य स्वयंपूर्णतेचा हा कार्यक्रम आज पहिल्यांदाच सुरु केलेला नाही. मागील १२ वर्षात किमान तीन वेळा असे प्रयत्न केले गेले. त्यासाठी केंद्रपरस्कृत राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा मिशन, राज्य सरकारतरफे राबवण्यात येणारी राष्ट्रीय कृषी विकास योजना आणि खेड्यात चालवलेले एकात्मिक डाळ उत्पादन अभियान यासारख्या योजना अर्थसंकल्पामधूनच मांडल्या गेल्या. त्याचे तात्कालिक परिणाम काही प्रमाणात दिसले तरी त्याचे पुढे काय झाले, याबाबत निश्चित माहिती किंवा डेटा उपलब्ध नाही. परंतु, यावेळचे मिशन अधिक निग्रही आहे आणि त्यामुळे ते बायांपैकी यशस्वी होऊन पुढील दोन वर्षात, म्हणजेच सलग चार कृषी हंगाम संपेपर्यंत आण्या निदान ९० टके स्वयंपूर्णता गाठलेली असेल, असे मानायला हरकत नाही. याला तशीच कारणेदेखील आहेत. यापूर्वीचे कार्यक्रम आणि यावेळच्या अभियानात एक मोठा फरक म्हणजे पूर्वीच्या कार्यक्रमात उत्पादनवाढ हे एकच सूत्र स्वीकारले गेले होते. त्याला अनुसरून जेव्हा उत्पादन वाढ झाली तेव्हा ते उत्पादन विकण्यासाठी कुठल्याही प्रकारचा सरकारी हस्तक्षेप न झाल्यामुळे किमती हमीभावाच्याही खाली घसरल्या आणि पुढील हंगामात शेतकर्यानी कडधान्याचे क्षेत्र घटवले. परिणामी, दर दोन वर्षांनी कमी-अधिक प्रमाणात डाळींची टंचाई होतच राहिली. मात्र, मागील १५, महिन्यांत डाळींच्या महागाईने केंद्राला अक्षरश: रडवले असल्याने यावेळी सरकार मिशन मोडमध्ये आले आहे.

या योजनेत शाश्वतता येण्यासाठी केंद्राने शेतकर्यानी पिकवलेली सर्व कडधान्ये पुढील निदान चार वर्षे सरकारी एजन्सीजद्वारे संपूर्ण खरेदीची हमी दिली आहे. त्यामुळे या योजनेला घवघवीत नाही, तरी बर्यापैकी यश मिळेल. घवघवीत यश न मिळण्याचे कारणही तसेच आहे. कारण, ज्यावेळी देशांतर्गत कडधान्य उत्पादन मागणीच्या ८५ टक्के पातळीच्या पुढे सरकू लागते तसेतसे कडधान्यांच्या किमती जोरात घसरू लागतात. अनेकदा त्या हमीभावाच्या २५-३० टक्के खाली जातात. कारण, अशावेळी म्यानमार, कॅनडा, ऑस्ट्रेलिया, रशियासह अनेक आफ्रिकन देश, जे विविध कडधान्ये केवळ भारतीय बाजारपेठेसाठीच पिकवतात, ते किमती खूप खाली आणतात आणि भारतात डंपिंग करतात. असे करण्याचे कारण म्हणजे, भारत आणि काही अंशी चीन व पाकिस्तान सोडले तर त्या त्या देशांत कडधान्ये हे पशुखाद्य म्हणूनच जास्त वापरले जाते. त्यामुळे मिळेल त्या किमतीत ते भारतात डंपिंग करतात. परंतु, त्यामुळे येथील किमती घसरून शेतकर्याचे अमाप नुकसान होते. जर केंद्राने डाळीचे आयात-निर्यात धोरण खुले केले आणि कडधान्य बाजारावरील इतर नियंत्रणे उठवली, तर शेतकर्याना हमीभावापेक्षा अधिक भाव मिळून उत्पादनातील वाढ अधिक शाश्वत, सातत्यपूर्ण राहील. याचा अनुभव आपण अनेकदा घेऊन्ना घावै

महाराष्ट्र लिहिता-वाचता न येणाऱ्यांचे राज्य होऊ घायचे का ?

विद्यापीठे, महाविद्यालये, स्वयंसेवी संस्था व शिक्षक प्रशिक्षण संस्था यांच्या साहाय्याने 'प्रथम एज्युकेशन फाउंडेशन'ने केलेले 'न्युअल स्टेट्स ऑफ एज्युकेशन' ('असर') सर्वेक्षण अहवाल नुकताच प्रासिद्ध झाला. कोविड साथकाळानंतरच्या असर सर्वेक्षण अहवालातून पुढे आलेल्या स्थिरीपेक्षा या वर्षी महाराष्ट्रातील शालेय विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता फारच खालावल्याचे अहवालातून स्पष्ट होते. कारण ज्या विद्यार्थ्यांचे सर्वेक्षण झाले आहे त्यातील निम्या विद्यार्थ्यांना गणिती क्रिया करता येत नाहीत. ११ ते १९ अंक आठवीच्या विद्यार्थ्यांना ओळखता व वाचता येत नाहीत. अगदी साध्या साध्या मूलभूत क्रिया, वाचन, अंकगणित हेही विद्यार्थ्यांना जमत नसल्याचे हा अहवाल दर्शवितो. असर अहवालामुळे महाराष्ट्राचे शैक्षणिक वास्तव समोर आले आहे. 'असर'ने महाराष्ट्रातील ६०५ जिल्ह्यांतील १७ हजार १९७ गावांतील तीन लाख ५२ हजार २८ घरांचा आणि त्यातील वय वर्ष तीन ते १६ या गटातील सहा लाख ४९ हजार ४९१ विद्यार्थ्यांचा अभ्यास, सर्वेक्षण करून हा अहवाल सादर केला आहे. अहवाल संपूर्ण देशाचा आहे. त्यामधील महाराष्ट्राच्या शैक्षणिक दुर्दशेचा गंभीराने विचार करणे गरजेचे आहे.

'असर' म्हणजे वार्षिक स्थिती शिक्षण अहवाल. हे मुलांच्या शालेय शिक्षण आणि अध्ययनाच्या स्थितीचे देशव्यापी घरगुती सर्वेक्षण आहे. तीन ते १६ वर्षे वयोगटातील मुलांसाठी शालेय स्थितीची नोंद केली जाते आणि पाच ते १६ वर्षे वयोगटातील मुलांची मजकूर वाचण्याची आणि मूळभूत अंकगणित करण्याची क्षमता तपासली जाते. तसेच शिक्षण प्रणाली बळकट करणे, शिक्षकांची क्षमता वाढवणे आणि शिकण्याचे परिणाम सुधारणे यासारख्या उद्दिश्यांवर असर काम करते. असरने २०१७ मध्ये १४ ते १८ वर्षे वयोगटातील तरुणांच्या वास्तविक जीवनातील संदर्भात मूळभूत साक्षरता आणि संख्याशास्त्र लागू करण्याच्या क्षमतेचे सर्वेक्षण केले. २०१९ मध्ये चार ते आठ वर्षे वयोगटातील मुलांचे संज्ञानात्मक, प्रारंभिक भाषा आणि संख्या कौशल्यांच्या आधारे मूळांकन करण्यात आले आणि २०२३ मध्ये डिजिटल साक्षरता आणि स्पार्टफोन वापर या मुद्द्यावर मूळ्यमापन करण्यात आले. आताचे सर्वेक्षण मूळभूत वाचन आणि अंकगणित कौशल्यांप्रिणीचे आहे.

काशल्यावण्याचा आहे.
पहिली ते दहावीतील विद्यार्थ्यांनी अवगत केलेल्या भाषिक आणि
गणिती कौशल्यांच्या पाणीवर जास्त भर या सर्वेक्षणात देण्याचा
आला आहे. तिसरीच्या ६३ टक्के मुलांना तर सहावी ते आठवीच्या
३० टक्के विद्यार्थ्यांना दुसरीचे मराठी पुस्तक वाचता येत नाही
सर्वेक्षणात विद्यार्थ्यांना मराठी परिच्छेद, सोपे शब्द, सोपी वाक
वाचता आली नाहीत तर ३.६ टक्के विद्यार्थ्यांना अक्षरे ओळखतेन्ही
आली पण शब्द वाचता आले नाहीत. या पेक्षा भयंकर म्हणजे १.१
टक्के विद्यार्थ्यांना अक्षरेही ओळखता येत नसल्याचे विदारक चिन्ह
दिसले.

गणिती कौशल्यांची स्थिती भाषिक कौशल्यांपेक्षाही भयानक आहो.
पाच ते १६ वयोगटातील निम्म्याहून अधिक विद्यार्थ्यांना अंकगणिती
जमत नाही. १ ते ९ हे अंक, ११ ते १९ पर्यंतच्या संख्या विद्यार्थ्यांना
ओळखू शकतात का, याचा अभ्यास करण्यात आला. दोन अंकांची
संख्येची वजाबाबी, भागाकार या पद्धतीने अंकगणितातील संख्या
क्षण झाले. त्यात आठवीच्या ६५.८ टक्के तर पाचवीच्या ६९.१

काय र

टक्के विद्यार्थ्यांना ११ ते १५ हे अंक ओळखताही येत नसल्या. धक्कादायक माहिती या शैक्षणिक स्थितीच्या वार्षिक अहवालात समोर आली. पाचवीतील केवळ २८.३ टक्के विद्यार्थ्यांना तर :

अनेक मुलांना मराठी नीट वाचता येत नाही. अंकगणितातील गुणाकार भागाकार येत नाहीत. लगेच मोबाईलमधील कॅल्क्युलेटर काढतात. ही परिस्थिती आज आहे.

टके विद्यार्थिनींना भागाकार येतो. तोच भागाकार आठवीतीन
३३.९ टके मुले आणि ३८.७ टके विद्यार्थिनींना येतो. म्हणून
मूलभूत वाचन आणि अंकगणित क्षमतेची समस्या आजही महाराष्ट्र
व्यापक प्रमाणात दिसून येते. अकरावी, बारावी व महाविद्यालये
विद्यार्थ्यांची परिस्थिती यापेक्षा भयंकर आहे. विज्ञान शाखेर्ते
विद्यार्थ्यांना विषयाचे स्पेलिंग लिहिता येत नाही. मराठीमधील मात्र
उकार, वेळांटी समजत नाही. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना स
साधे फॉर्म भरता येत नाहीत. मग याला जबाबदार कोण? शारीर
म्हणते शिक्षक तर शिक्षक म्हणतात शासन. खरे तर शासन
कोणतेच सर्वेक्षण शिक्षकांशिवाय पूर्ण होत नाही. शिक्षकांना वारंवार
शालाबाह्य कामे दिली जातात. आता, ताबडतोब अॅनलाईन माहिती
भरा म्हणून सांगितले जात असेल, तर शिक्षकांनी शिकवायाचे कर्धी
विद्यार्थ्यांना नापास करू नये, असे शासनाचे धोरण आहे. प
आज दहावी, बारावी उत्तरीण झालेल्या व पदवी प्राप्त केलेल्या

असरच्या सर्वेक्षणात एक चांगली गोट आढळून आली ती म्हणजे ६३.३ टके विद्यार्थ्यांकडून शैक्षणिक बाबीसाठी स्मार्टफोनचा वापर होत आहे. परंतु स्मार्टफोन वापरामुळे उद्भवणाच्या सुरक्षेच्या प्रश्नांबाबत हे विद्यार्थी अनभिज्ञ आहेत. हे विद्यार्थी समाजमाध्यमांचा मोठ्या प्रमाणात वापर करतात, पण ही माध्यमे वापरताना कोणती काळजी घ्यावी, याविषयी ते पुरेसे जागरुक नसतात. मुलांना मूळभूत वाचन करता यावे आणि अंकगणित कौशल्ये सपादन करता यावीत, यासाठी प्राथमिक शिक्षणाची व्यवस्था चांगली असणे गरजेचे आहे. त्यासाठी शासनाने व शिक्षकांनी ठोस पावले उचलली पाहिजेत, अन्यथा वर्षानुवर्षे अशाच अहवालांना सामोरे जात राहावे लागेल. राज्याला लाभलेला शिक्षणाचा समृद्ध वारसा पुढे न्यायचा की, महाराष्ट्राची लिहिता वाचता न येणाऱ्यांचे राज्य अशी अवस्था होऊ द्यायची, हे लवकरात लवकर ठरवावे लागेल.

काय खरे काय खोटे?

राष्ट्रपतींच्या अभिभाषणावर प्रतिक्रिया देताना 'त्यांचे भाषण बोर्सिं होणे' असे वक्तव्य राहुल गांधी यांनी केले होते, तर 'एवढे लांब भाषण देता बिचार्या राष्ट्रपतीं थकून गेल्या' असे विधान सोनिया गांधी यांच्याकडू आले. त्यावरून निमोण झालेले वाढल जेमतेम शमते असतानाच, अस पुन्हा राहुल गांधी यांच्या संसदेतील एका वक्तव्यावरून नवीन वाढां उक्ते केले गेले आहे. संसदेत आज भाषण करताना राहुल गांधी असे म्हणाई, 'भारताचे परसाठ्य व्यवहार मंत्री एस जयशंकर है अमेरिकेत पंतप्रधमांना, टम्प यांच्या शपथविधीसाठीचे निमंत्रण

A close-up photograph of a man with dark hair and a beard, wearing a white button-down shirt. He is looking upwards and slightly to his left with a serious expression. In the background, another person's face is partially visible, and there are wooden structures, possibly bleachers or a church interior.

A portrait of a woman with dark hair pulled back, wearing glasses and a red and white sari. She is seated in a chair with a decorative headrest. The background is a plain green wall.

मागण्यासाठी गेले होते.' त्यावरून हे वादंग सुरु करण्यात आले आहे.

राहुल गांधी यांचे आज लोकसभेत झालेले भाषण बर्याईकी चमकदार होते, पण त्यातील ज्या दोन मुद्द्यावर सभागृहात गदारोळ झाला त्यातला हा एक प्रमुख मुद्दा होता. राहुल गांधी हे देशाच्या पंतप्रधानाचा आणि देशाचा अपमान करीत आहेत असे वक्तव्य करीत केंट्रीय मंत्री किरेन रिजीजू यांनी त्यांना सभागृहातच प्रत्युत देण्याचा प्रयत्न केला. बाकीच्या भाजप सदस्यांनीही बराच गदारोळ केला. संसदेचे हे कामकाज पाहात असताना आज एक वेगळीच गंमत अनुभवाला आली. राहुल गांधी यांचे आजचे भाषण सफाईदार इंग्रजीत होते, त्यांनी एस जयशंकर अमेरिकेत मोर्दीना निमंत्रण मिळवण्यासाठी गेले होते, असे विधान केल्यानंतर बर्याच वेळाने ही बाब सत्ताधारी पक्षाच्या लक्षात आली आणि मग त्यांनी हा गदारोळ सुरु केला.

एरवी त्या क्षणी सत्ताधारी वातावरण आरडाओरडा सुरु होते पण यावेळी थोडा तो विलंबाने झाला. राहुल गांधी यांच्या विधानावर पलटवार करण्यास जयशंकर यांनी मात्र फार विलंब लावला नाही. जयशंकर यांनीही लगेच एक निवेदन सभागृहाबाहेर जारी करत राहुल गांधी खोट बोलत असल्याचे म्हटले आहे. आपण त्यावेळी अमेरिकेत बायडेन प्रशासनाचे राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार आणि अन्य अधिकार्यांसी चर्चा करायला गेलो होतो, मोर्दीसाठी निमंत्रण मागायला गेलो नव्हतो, असे जयशंकर यांनी म्हटले असून त्यांनी राहुल गांधीकडे याबाबत अधिक स्पष्टीकरण

देण्याची मागणी केली आहे.
अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या शपथविधीच्या कार्यक्रमाचीनचे अध्यक्ष आणि अन्य देशांच्या राष्ट्रप्रमुखांना निमंत्रण दिले गेले होते, पण भारतीय पंतप्रधानांना हे निमंत्रण नव्हते. त्यामुळे हे निमंत्रण पदरापाडून घेण्यासाठीच जयशंकर ताताडीने अमेरिकेला गेले असल्याची बात प्रसिद्धी माथ्यामांमध्ये त्याच सुमाराला चर्चेत होती. या चर्चेलाही बरेच दिवांगाले, पण त्यावेळी मात्र सरकारकडून कोणताही खुलासा आला नाही, किंबरुना ही बातमी माथ्यामांमध्ये येऊच दिली गेली नाही, पण जेव्हा राहुणी गांधी यांनी संसदेत त्या आधारावर आरोप केला त्यावर मात्र आता जोरदार वादंग सुरु झाला आहे. यातले नेमके खरे काय आणि खोटे काय याची

A composite image showing two men in a courtroom setting. The man on the left is wearing a white shirt and gesturing with his hands. The man on the right is wearing a dark suit and glasses, looking down. A woman in a patterned blouse is visible behind them.

A portrait of a woman in her late 60s or 70s, wearing a white and red sari with a floral pattern. She has glasses and a necklace. The background is dark green.

चांदपुर येथे अकरात्या बौद्धधम्म परिषदेचा शानदार समारोप

भारत ही बुद्धभूमी : बाबासाहेबांच्या विचारांची जगला गरज ; ‘विपश्यना’ साठी ही भुमी योग्य - पुज्य भिक्खू डॉ.लि.ची.रान

अंबाजोगई /प्रतिनिधी :- परळी तालुक्यातील वसंतनगर तांडा, मौजे चांदापुर (तिर्थक्षेत्र दर्जा - क प्राप्त) येथे प्रतिवर्षी प्रमाणे यावर्षी अकरात्या बौद्ध धम्म परिषदेचे आयोजन करण्यात आले होते. या धम्म परिषदेचा उपस्थिती मिक्खू महासंघाचे कार्याधीश पुज्य भद्रन्त डॉ.उपगुप्त महाथेरो (पुरुष) यांच्या मार्गदर्शनाखाली संपन्न झाली. या धम्म परिषदेचे उद्घाटक महानु पुज्य भिक्खू थेरे इम चांदा व्या (मुख्य संस्थापक, बुलवांगडोगांजल विहार, दक्षिण कोरिया) तर विशेष अंतर्थी म्हणून पुज्य भिक्खू डॉ.लि.ची.रान (माजी कुलुरु, कोरियन बुद्धास्तीव विद्यापीठ, दक्षिण कोरिया), पुज्य भिक्खू महाविरो थेरो (काल्याव अहमदपुर), पुज्य भिक्खू धम्मशील थेरो (शिवापी, बीड) आणि पुज्य भिक्खू पव्यावर्धन (हिंगोली) भर्ते मैत्रेय (छ संभाजी नगर) भन्ते मैत्रेय संबोधी (बार्शी) यांची प्रमुख उपस्थिती लाभली. डॉ.बाबासाहेब ऑबेडकर समाजभुषण पुरस्कार प्राप्त स्मृतीशेष शंकरराव जगतकर नगरी, चांदपुर (परळी वे.) येथे ही धम्म परिषद आयोजित करण्यात आली होती. मारील काही वर्षांपासून बौद्ध धम्म प्रशिक्षण प्रतिष्ठाण चांदपुर, जेतवन (ता.परळी, वि.बीड) यांच्या वीतीन तालुक्यातील चोखामेणी सोसायटी, वसंतनगर तांडा, मौजे चांदापुर, ता.परळी येथे रविवारी डॉ.बाबासाहेब ऑबेडकर समाजभुषण पुरस्कार प्राप्त स्मृतीशेष शंकरराव जगतकर नगरी येथे अकरात्या बौद्ध धम्म परिषदेची सुरुवात पंचर्याई धम्म ध्यजारोहणान करण्यात आली. या धम्म परिषदेच्या अध्यक्षस्थानी डॉ.बाबासाहेब ऑबेडकर प्रबोधिनीचे अध्यक्ष एड.अनंतराव जातकर होते. तर यावेळी प्रमुख अंतर्थी म्हणून माजी आमदार संजय दौड, माजी लफेनंट कनल

डॉ.एम.एच.कांबळे तर यावेळी नालंदा अकादमीचे अध्यक्ष चंद्रगेशर वडमारे, सुप्रसिद्ध मानसोपचार तज्ज डॉ.राजेश झोगेले, कृषी तज्ज डॉ.मुहुकर खळगे, समाजभूषण अनंद वाघमारे, बौद्धाधार्य अनंद तुपसमुद्रे, मिलिंद नररोडे, श्रावण बनसोडे, स्प्रायम गिर्ते (सरपंच, चांदपुर), प्रशांत गिर्ते (ग्रा.पं.सदस्य, चांदापुर.), उपमुख्याधार्यक विलास गायकवाड, गोल्ड मेडल प्राप्त वंदना राहुल सुरवर्से, बौद्धाधार्य सविन रणखांबे तसेच प्रसिद्धीप्रमुख प्रावालाजी जगतकर यांची प्रमुख उपस्थिती लाभली. या प्रसारी धम्म देसना देताना पुज्य भिक्खू माजी कुलुरु डॉ.लि.ची.रान म्हणाले की, चांदपुर हा परिसर नैसरीक आहे. मेडिटेशन करण्यासाठी उतम ठिकाण आहे. येथील ध्यान केंद्राचा सर्वांना फायदा होईल. संबोधी, निर्वाण प्राप्त करण्यासाठी अशीच जागा लागते. भारत ही बुद्धभूमी आहे. सप्राप्त अशोक यांनी भारतासह जगत बुद्ध धम्म रुजिविला. तर महामानव डॉ.बाबासाहेब ऑबेडकर यांनी बुद्ध धम्माचे पुनरुज्जीवन केले. त्यामुळे बाबासाहेबाच्या विचारांची जगला गरज आहे. भारतात जीवंत बुद्धीज्ञाम पहावायास मिळतो असे गोरोद्धार पुज्य भिक्खू डॉ.रान यांनी काढले. तर पुज्य भद्रन्त डॉ.उपगुप्त महाथेरो यांनी आपण शुद्ध ज्ञाने पाहिजे, भिक्खू तयार करण, ज्ञाने माणसं तयार करण हा या धम्म परिषदेचा मुख्य उद्देश आहे. बाबासाहेबांनी अपल्याला दिलेले सविधान वाचविण्यासाठी आपण सामुद्दिक प्रयत्न करणे गरजेचे आहे असे पुज्य भद्रन्त डॉ.महाथेरो म्हणाले. तर पुज्य भिक्खू पव्यावर्धन (हिंगोली) यांनी धम्म मनाची मशागत करतो, त्यामुळे धम्म पुढील पिठीलांना देण्यासाठी अशा धम्म परिषदा आवश्यक आहेत असे पुज्य भिक्खू पव्यावर्धन म्हणाले. तर यावेळी पुज्य भद्रन्त म्हणाले की, बुद्ध धम्म हा

सदाचार शिकवतो, त्यामुळे सुखाच्या प्राप्तीसाठी धम्माची वाट चालावी लागेल, धम्माचा अंतिम उद्देश समजून घ्या, आधुनिक समाजात सदाचार व दुराचार यांचे युद्ध सुरु आहे. मानवाने चिंतन व मनन करावे, चिवर आणि भिक्षापात्र ही धनसंपत्ती सर्वेषां आहे असे संगून पुज्य भद्रन्त महाविरो यांनी कुशल कर्म, त्रिशराम, पंचशील, अद्या मार्ग, दहा पारमिता, कवंदल, धम्म संस्कार, राहुल योडके, राहुल योडके, प्रागीतम गायकवाड, व्यंकट वाघमारे, सविन वाघमारे, जगन सरवदे, विश्वानाथ भालेराव, सीमाताई इंगाळे तसेच चंद्रकांत बनसोडे, शाहीर गौतम सरवदे, सुरेश कांबळे, किशोर इंगाळे, आकश वेडे, सुशील इंगाळे, नागेश जोंधळे, राहुल सुरवर्से, बी.एस.बनसोडे आंदीनी पुढाकार घेतला

शासनाच्या नियमांना केराची टोपली- प्रा. मफबूल रोख नियमबाह्य सेवा समाप्तीच्या निषेधार्थ शाहू महाविद्यालयासमोर बेमुदत आमरण उपोषण

वेळून बुद्ध विहारामध्ये एकदिवसीय अंधश्रद्धा निर्मूलन शिबीर व सुभेदार रामजी आबेडकर यांचा स्मृतीदिन कार्यक्रम संपन्न भारतीय बौद्ध महासभा संपन्न भद्र उपक्रम

केज/प्रतिनिधी भारतीय बौद्ध महासभा शहर शाखेच्या वर्तीने एक दिवसीय अंधश्रद्धा निर्मूलन शिबीर व सुभेदार रामजी मालोजी आबेडकर यांचा स्मृतीदिनानिमित्त अभिवादन करण्याचा कार्यक्रम संपन्न झाला. केज शहरातील भीमनगर येथील वेळून बुद्ध विहारामध्ये हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. डॉ.बाबासाहेब ऑबेडकरकून स्थापित या मातृसंस्थेकडून समाजोपयोगीविदिथउपर्यामारावतेवात. धम्मप्रसारासोबतच विजानिनि समाज घडविण्यासाठी संस्थेकडून प्रयत्नल होत असतात. भारतीय बौद्ध महासभेचे शहर अध्यक्ष आयु.बी.प्रभाकर ठोके यांच्या अध्यक्षतेखाली व अयु.जयपाल मस्के, चंद्रकांत मस्के, महेंद्र मस्के यांच्या निर्वाजानाने हे शिबीर व अभिवादन कार्यक्रम घेण्यात आला. सर्वप्रथम शिबीराची सुरुवात आदशाना वंदन व सुभेदार रामजी आबेडकर यांना अभिवादन करून झाली. यानंतर सामूहिकपणे त्रिसरण व पंचशील घेण्यात आले. भारतीय बौद्ध महासभेचे बीड जिल्हा पूर्वचे जिल्हायश्च आयु.बी.धन्वे यांनी शिबीराचे उद्घाटन केले व प्रमुख मार्गदर्शिका आयु.नी.स्वातीताई गायकवाड यांचा परिचय दिला. यावेळी आयु.नी.सुनिता कांबळे यांची कन्या कु.पु.जा कांबळे हिंदी सरकारी रुग्णालयात किटकशळज्ञ म्हणून निवडत

अंधश्रद्धा यातील फरक, अंधश्रद्धा ही सामाजिक समस्या तसेच सरवंत व भोंदुगिरीचे प्रकार सागुन महिलांना यात करसे फसले

जाते व त्यांचे शोषण कसे होते याबाबत माहिती सांगितली. दुसऱ्या सत्रात ज्योतिष शास्त्र आहे का? या विषयावर आयु.बी.बी. धन्वे यांनी विविध दाखले, पुरावे देवून सखोल मार्गदर्शन केले यांनंतर आयु.गायकवाड यांनी चमत्कारामार्गचे विज्ञान समजावून सांगायासाठी विविध प्रयोग-प्रात्यक्षिके सादर केली. ज्यामध्ये पाण्याचा दिवा पेटण्या, वारीती दिवा पेटवणे, नारळ फोडल्यानंतर आत वेवेगल्या वस्तु निधणे, लिंबु कापात्यानंतर त्यातही वस्तु निधणे, मंत्रांने अग्री पेटवणे व इतर प्रयोग सादर केले. शेवटी वैज्ञानिक दृष्टीकोन बाळांना नागरिकांनी सजग याहिजे व बुदा-बाबाच्या भुजलायाना बडी पडू नये असे सांगण्यात आले. शिबीरासाठी आयु.रु.ल.रु. यांनी पटकर, शिवकुमार मस्के आयु.नी.विसाखा ठोके, कोशल्या मस्के, महानंदा गायकवाड, कुसुम मस्के, सुनिता कांबळे, लता वाघमारे, नानी मस्के व इतर बौद्ध उपसाक-उपासिका, बालक-बालिका यांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे सुरुसंचलन भारतीय बौद्ध महासभेचे शहर अंधश्रद्धा यांनी विविध प्रयोग सादर करण्यात आले. शेवटी वैज्ञानिक दृष्टीकोन बाळांना स्पष्ट केले. या प्रयोगाची सुरुसंचलन भारतीय बौद्ध महासभेचे शहर अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या वर्तीने करण्यात आले आहे. संविधानातील तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे शासकीय धोरण असल्याने या कार्यात कायदानुसार शासकीय व निमशासकीय सेवेत असणारे लोक आपल्या राहिलेल्या वेळेत या कार्यात सहभागी होऊ शकतात. हे काम बीड जिल्हात जोमाने व्हावे व बीड जिल्हात तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे सांगितले की, तो मोर्हांनी करण्यात आले आहे. संविधानातील तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे शासकीय धोरण असल्याने या कार्यात कायदानुसार शासकीय व निमशासकीय सेवेत असणारे लोक आपल्या राहिलेल्या वेळेत या कार्यात सहभागी होऊ शकतात. हे काम बीड जिल्हात जोमाने व्हावे व बीड जिल्हात तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे सांगितले की, तो मोर्हांनी करण्यात आले आहे. संविधानातील तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे शासकीय धोरण असल्याने या कार्यात कायदानुसार शासकीय व निमशासकीय सेवेत असणारे लोक आपल्या राहिलेल्या वेळेत या कार्यात सहभागी होऊ शकतात. हे काम बीड जिल्हात जोमाने व्हावे व बीड जिल्हात तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे सांगितले की, तो मोर्हांनी करण्यात आले आहे. संविधानातील तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे शासकीय धोरण असल्याने या कार्यात कायदानुसार शासकीय व निमशासकीय सेवेत असणारे लोक आपल्या राहिलेल्या वेळेत या कार्यात सहभागी होऊ शकतात. हे काम बीड जिल्हात जोमाने व्हावे व बीड जिल्हात तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे सांगितले की, तो मोर्हांनी करण्यात आले आहे. संविधानातील तरतुवीनुसार अंधश्रद्धा निर्मूलन हे शासकीय धोरण असल्याने या कार्यात कायदानुसार शासकीय व निमशासकीय स